

MANCOMUNITAT
DE CATALUNYA

R. DE BOSCOS

REPOBLACIÓ DE BOSCOS

M
3
374

Agost 1920

Col. de ...

M.3.371

1-300 07/11

SOBRE REPOBLACIÓ DE BOSCOS

MANCOMUNITAT DE CATALUNYA

SOBRE REPOBLACIÓ
DE BOSCOS

PER MANUEL RAVENTÓS

BARCELONA
AGOST 1920

R. 697

Publicat per acord del Consell Permanent de la Man-
comunitat de Catalunya del 22 de juliol de 1920.

IMPRESA DE LA CASA DE CARITAT

ALS SENYORS CONSELLERS DE LA MANCOMUNITAT

Molt temps fa que el Sr. President de la Mancomunitat m'encarregà un estudi sobre la conveniència dels boscos de Catalunya i un projecte del que pogués fer la Mancomunitat per a la repobació.

Repetides vegades se m'ha recordat l'encàrrec, fent-me pregar per a una feina que és la més gran illusió de ma vida, en la qual he pensat i que ha absorbit totes mes pobres activitats de sis anys ençà.

Però faltava, sens dubte, la pressió del Sr. President i amic perquè m'atrevis a formular el meu pensament en obra tan gran i tan plena de dificultats, tan convenient, tan indispensable, però tan difícil de donar-li forma orgànica, única forma que pot ésser viva i pot créixer i prosperar.

El treball es divideix naturalment en quatre parts principals:

- A) Aventatges i necessitat dels boscos.
- B) Per què no es repobla.
- C) Forma de portar a cap la repobació de boscos.
- D) Esdevenidor de Catalunya.

A) AVENTATGES I NECESSITAT DELS BOSCOS

I. — AVENTATGES DELS BOSCOS

Em dirigeixo als senyors consellers, i, per tant, a senyors convençuts dels aventatges del bosc. Sols és qüestió d'enumerar-los i reunir-los aquí, i en les notes i documents em permetré el luxe d'estendre'ls.

El bosc és el gran acumulador, i la major part dels seus aventatges vénen d'això. (1)

Acumula la calor solar, que són calories i energia; crea una immensa riquesa dalt la muntanya. Ço que anomenem *força* (calor, llum, electricitat, i, com a nom que els engloba, energia), ve tota del sol i és còpsada i acumulada pel vegetal. Tant si l'aprofitem com si no, baixa diàriament del sol una riquesa immensa que ens pot fer rics a tots i lliures, o si calciga terres pelades serà la nostra ruïna. Com a acumulador de calor, dóna fulles, llenya, fusta, bestiar; fins tot el carbó de pedra procedeix d'antics boscos.

El bosc acumula la calor solar.

Com a acumulador de calor, refresca l'aire a grans distàncies, al seu voltant, i fins a grans elevacions. Diu que els aeronautes troben fins a 1,000 i 1,500 metres d'altura l'acció refrescant, i els globus baixen en passar damunt grans boscos. (2) Per a aquest refredament condensen vapors d'aigua en forma de rosades i pluges. Regulen les temperatures extremes, donant calor a l'hivern i frescor a l'estiu, donant frescor en els dies de sol fort i calor en les nits fredes d'hivern, modificant extraordinàriament els climes. (3)

La funció reguladora és ben pròpia de tots els acumuladors, acumuladors elèctrics, pantans i dipòsits i volants de màquines.

Acumula l'aigua i la regularitza.

El bosc fa ploure, i augmenta la precipitació d'aigua i l'acumula.

L'aire, amb més o menys vapor d'aigua, passa per damunt la superfície de la terra sense donar-la fàcilment a les terres ermes i pelades, sinó en forma de tempestats. El bosc, amb el seu refredament, la condensa en forma de pluja i en forma de rosada, (4) o senzillament per contacte. (5) Les aigües que caigudes en terres ermes s'esmunyen ràpidament cap al torrent, al riu i al mar, arrossegant terres i produint inundacions, són extraordinàriament retingudes i acumulades pel bosc. Pren i acumula l'aigua amb les seves fulles, amb els seus detritus, amb les seves arrels. Atura la baixada de neus amb ses soques, i la fosa de neus amb son fullatge.

Si la terra és erma, l'aigua llisca rabent per les superfícies llises de terra batuda per la pluja o de pedra o de tapàs posats al descobert; però si la terra és emboscada, l'aigua que cau és aturada pel fullatge, on és retinguda en més grans quantitats del que sembla, ja que es desprèn suaument i cau sobre un llit de brossa, fullaraca i terra esponjosa que la reté i li dona temps per a filtrar-se al través del subsòl i quedar dipositada a grans altures, perquè l'aigua en el mar no val res, però en la muntanya està investida d'una energia solar que la converteix en un tresor. És regadiu, és força, és llum, és beguda per a homes i bestiar. Si per desaparició dels boscos i de les neus (acumulador que afortunadament l'home no pot destruir), l'aigua fos sols de pas breus hores en la muntanya, desapareixeria la vida interior dels

continents, quedant sols, en llurs perímetres, com marcs sense quadro.

El bosc, doncs, acumula l'aigua que passa en el núvol (6) i en l'aire, i la guarda en les altures per a donar-la regularitzada en forma de fonts i rierols i rius i tornant-la a evaporar una part a l'estiu per a conservar una atmosfera humida al seu voltant, que per als conreus val tant com si els reguessin. Obra, doncs, també com a regulador de fonts i rius, evitant inundacions i cegaments de pantans i de ponts, ja que dóna l'aigua clara i filtrada, fent així les aigües potables. (7)

Els prats i els conreus no són assecats pels vents secs, als quals dóna el bosc, per evaporació, aigües més pregones, (8) protegint així les plantes superficials i fent-los de desguàs en treure'ls l'aigua de més fondària. (9) Les cortines d'arbrat han estat sempre estimades. Asseca les terres pantanoses, augmentant la salubritat del sòl, fent possible la vida en regions inhabitables. Tots els sanatoris estrangers i espanyols es situen entre boscos. Acumula la terra. Les glaçades i el sol produeixen cada any una gran quantitat de terra vegetal, que, en ésser airejada en sa superfície, s'enriqueix com si esdevingués abonada. Tots els pagesos saben que la capa superior de la terra és més bona que la de sota. Aquest enriquiment natural és el que s'aprofita en les comarques pobres que sembren any per altre : «convé deixar reposar la terra», és la frase del país. Aquesta gran quantitat de terra vegetal, que no és altra cosa que roques polvoritzades per les glaçades, és retinguda pel bosc, pel prat, i en els plans pot ésser-ho pel conreu. Les terres ermes són rentades per les pluges d'aquesta terra fina. L'aigua bruta que corre en

El bosc manté la fertilitat de prats i conreus.

Detura la terra, en fa de nova, i és més productiva.

dies de pluja, les rierades sempre ben terboloses que la recullen, porten al mar milions de metres cúbics de terra vegetal, que solament la vegetació pot retenir en les muntanyes.

Fa de molt mal reduir a càlculs les immenses pèrdues que aquesta erosió de la terra porta a les comarques que en són despullades, a les comarques que en són inundades i a les obres públiques que en són destruïdes.

Pot dir-se, com deia D. Joan Torras, catedràtic de resistència de materials, que hi ha coses que s'han de calcular per sentiment.

Els boscos
acumulen
l'azot, i el
carboni i sos
compostos.

El bosc acumula també el carboni, els seus compostos i l'azot, elements que pren de l'aire que passa. Les fulles absorbeixen l'àcid carbònic i tornen l'oxigen, emparant-se del carbó per a fer cada fulla un fil de fusta i constituir així la riquesa forestal de les nacions.

L'azot el pren de l'aire mitjançant les fulles, tal volta; però més segurament per ses arrels, que el prenen de l'aire que circula dins la terra i dels milions de microorganismes que la poblen. Per això les terres de bosc són tan riques per al conreu i donen unes quantes bones collites sense adobs de cap mena.

Valor de la riquesa acumulada en un bosc.

La riquesa acumulada pel bosc en fusta, llenya i terra vegetal, o sia humus i fullaraca, pot arribar a tenir un valor de deu, vint, trenta mil pessetes per hectàrea i més a favor del seu propietari, tot donant grans beneficis indirectes a les valls que estan sota son domini.

Nosaltres portem l'azot de Xile i el carbó d'Anglaterra. (10)

Altres i altres aventatges (11) tenen els boscos, més fàcils de sentir que de demostrar : milloren les valls

amb llurs fulles que el vent hi porta, que són femades de franc. Qui diu bosc diu ocells, i, mitjançant aquests, destrueix insectes i evita malures i malalties i flagells als camps, als horts, a les vinyes, als fruiters, embelleix el país i fa els homes més sans, més forts i més bons.

M'he proposat ésser breu en enumerar els aventatges dels boscos, i he confiat a les notes i documents la reunió de treballs aclaratoris.

II. — NECESSITAT DELS BOSCOS

Tota la vida de l'home, de l'animal i de la planta ve del sol. Sense sol la terra seria erma de tota vida, una congesta com a mortalla blanca, tapant ço que ha sigut. Fins el pensament no és possible sense sol, perquè l'enteniment necessita el cervell, i el cervell es nodreix dels aliments, i aquests vénen del sol. És molt lògic que qui no adora Déu, adori el sol.

El sol, element de vida.

Tots vivim sols d'això, dels aliments extrets de la terra i de l'aire mitjançant l'energia solar.

El bosc enriqueix les terres on vegeta, dona llenya i fusta, i, amb sa fullaraca que voleia, fecunda les valls, que en països de bosc sempre són fecundes, puix que sense esforç dels homes són femades.

Talleu el bosc, i, si no es cuida la repoblació, i s'hi fica el bestiar, i no queda brossa baixa, i s'engrandeix el conreu que resulta productiu, com quan es rebenta la porta del rebost perquè la bona mestressa ens donava el menjar amb mesura, i al cap d'alguns anys les terres s'empobreixen, (12) les llenyes s'acaben i el bestiar tot ho pela, les aigües escasse-

Ruïna i misèria que duu el desboscament.

gen, les terres s'abarranquen i el sol crema la terra. Les últimes defenses vegetals de la muntanya són els romanins i els timons i els ramats de bestiar arrencant l'herba. Un quadro de l'Aràbia, no : un quadro de molta part d'Espanya, (13) de bona part de Catalunya. En ell trobarem ruïnes de pobles que foren, i, en excavacions, cementiris sense poble.

Després d'això l'estepa, el desert, la terra sense herba i sense vida, com tantes contrades d'Aragó i algunes de Catalunya.

El bosc era la casa de cinc pisos; (14) els conreus, la casa de planta baixa que no viu sinó d'un pam de gruix de terra i pocs pams en l'aire, i, finalment, l'erm, la casa arrasada amb alguns fonaments per a estudi de la història, a fi que aprenguin prudència els homes.

Tot sovint els trens travessen terres d'aquestes. Un hom diu que és lleig el país i se n'oblida. Al cap i a la fi, de tant en tant, es troben estacions i uns quants empleats, i uns quants captaires que s'acosten i donen vida al quadro. La paraula *miserables* ve *injustament* als nostres llavis, i dic injustament perquè els *miserables* potser som nosaltres, els que hi podem fer quelcom i no ho fem. Aquells captaires solen ésser els darrers herois o les darreres víctimes dels nostres desacerts.

Però la forma de llegir aquesta plana de la història no és veure-la anant en tren, ni en automòbil, sinó muntat en ase, com s'estila al país. La lletra és massa xica per a ésser llegida corrent. Quan fa hores que amb sol abrusador es travessen aquests deserts, un hom es pregunta : ¿de què serveix aquesta riquesa de sol, aquests milions de calories que hi cauen, si no hi ha res per a copsar-les? de què serveix

S'han de conèixer els efectes pam a pam.

que l'aire passegi per aquí ses riqueses si res les aprofita? de què serveixen les sals eflorescents sobre la terra si cap arrel les xucla? de què hi serveix l'aigua de l'escassa i tempestuosa pluja, que cau i fuig de seguida sense que res la retingui?

La política, el poc criteri, i l'ambició fora mida, tragueren la gent; tots tres elements saquejaren el terror abans de partir, i en la capital es mengen l'escàs botí i amb odis se'l disputen.

No n'hi ha prou de cridar — Visca Catalunya! — en els nostres mítings i festes; no n'hi ha prou de cantar *Els Segadors* quan l'ocasió es presenta; no n'hi ha prou de crear escoles i centres a la capital i col·locar gent de dins o de fora; no n'hi ha prou amb els cants de l'Orfeó, dels chors i dels nostres poetes; no n'hi ha prou amb els discursos i articles de diari i llibres : tot això fóra pur diletantisme si no portés les bones obres. Probablement tot això ha d'ésser primer, o almenys és ben indispensable; però la vista s'ha d'eixamplar, i hem de fer la Catalunya *rica i plena*.

Barcelona és cap i cor de la nostra pàtria; però si els altres membres no tenen vida, Catalunya és morta. És precís que les extremitats no se li refredin. Ha d'ésser tota Catalunya productora i viva i rica i entusiasta. Els herois no tenen llur lloc en la capital, sinó en les darreres trinxeres. Porteu vida i sang a aquelles immenses nafres pelades de la nostra mare, que en lloc de pellar-se s'engrandeixen vestint ses nuses.

En tot cos viu ha d'ésser la inflamació el que porti la vida a les ferides; és la reacció de la vida que acut on fa més falta. Si el cos no pot produir la reacció i el cor no fa arribar prou sang a ses ex-

Causas del des-
boscament i
evitar-ne les
causes.

tremitats nafrades, i les nafres són fades i mortes,
no hi ha remei per al cos: és que és vell i decadent;
podeu fer-ne un mal pronòstic.

B) PER QUÈ NO ES REPOBLEN BOSCOS

Els que ja tenim alguns anys hem vist desaparèixer boscos de totes les comarques catalanes, ja per a dedicar llurs terres al cultiu, ja per a deixar-les ermes després d'alguns anys de pasturatge. La riquesa forestal de Catalunya, que sofrí una forta sotragada amb la desamortització, ha anat minvant ràpidament, i, malgrat l'estima en què el propietari té el bosc, malgrat les propagandes que els enginyers de monts fan a favor seu, malgrat les lleis amb què es pretén protegir-los, defensar-los i fomentar-ne la plantació, exceptuant la província de Girona, els boscos desapareixen, les tales són cada dia majors i les replantacions més escasses.

Les cremes repetides, sense que ningú se'n preocupi enèrgicament, fetes pels pastors per tenir herbes en les capçaleres dels rius, fetes per propietaris que, per falta de camins, no poden treure econòmicament els productes (com m'han assegurat d'uns boscos de les Guillerries), fetes per venjances, la major part d'elles per haver prohibit la caça, per no deixar pendre llenyes, per lluites electorals i per altres animositats diverses, fa que no sia fàcil ésser gran propietari de boscos i defensar sos interessos i no tenir cap enemic. La falta de sanció penal en les cremes i en els abusos, i l'obligar al propietari a treure molt la cara per a fer castigar, si alguna vegada ho aconsegueix, és causa de rancúnies i de venjances. Finalment, el cap valor de les brosses baixes, que fa que els boscos siguin bruts,

De què pervé la poca afició a repoblar.

Les cremes constants.

Com s'evilitarien.

i el misto del vianant, l'espurna de foc del carboner o del llenyataire o de l'excursionista que s'escalfa l'esmorzar, qualsevol descuit, origina un incendi. Tot s'evitaria amb la sanció penal ben dirigida.

El preu de la llenya.

Després el baix preu de les llenyes, carbons i fustes, per a fer el bosc remunerador i el llarg temps en què el bosc dóna beneficis (cinquanta o seixanta anys), els disgustos continuats, més que feina, que els boscos proporcionen, fan que els propietaris es desfacin dels boscos i no en plantin de nous.

El pasturatge.

El pasturatge, particularment d'ovelles, i molt més de cabres, fa un mal increïble, destruint les plantes joves, esbrotant-les i donant un bosc de pins torts, sols bons per a llenya, on podria haver-hi pinedes de fusta i impeding la replantació, que exigeix molts anys d'allunyament dels ramats. A la província de Lleyda, crec que és la causa principal que no hi hagi boscos.

La tributació excessiva.

Les crescudes contribucions al bosc, l'absentisme produït per la política, per les lluites de fora, per les incomoditats de la vida isolada, per la centralització de les ensenyances dels fills, per les comoditats de la capital, pels plaers i vicis d'aquesta, són causes importantíssimes de desboscament.

Els boscos del comú no són de ningú.

I, en els boscos dels pobles i de l'Estat, com que sol dir-se que el que és del comú no és de ningú, tothom hi fa llenya, tothom hi pastura i ningú hi planta. És propietat que ningú defensa, perquè perdran les eleccions l'alcalde i el diputat que hi vulguin posar ordre.

Poca riquesa forestal queda del comú, sobretot si té pobles a la vora, perquè sempre hi ha algun interès particular a destruir-la. Com a resultat d'unes eleccions, amb freqüència el bosc sol reduir-se a pro-

pietat particular a ben baix preu, o bé, si ha de fer mal d'ulls al poble, el que hi passa és els voltants del bosc, no més, però en un i altre cas els arbres desapareixen.

De forma que queden avui en peu no gaire més que aquells boscos en què per condicions especials (falta de camins i carrils secundaris, distàncies, falta de braços) és antieconòmica la tallada. L'alt preu dels braços produït per les fàbriques de Sabadell, Terrasa, Manresa i Berga, ha sostingut molts boscos del Vallès i de la comarca de Bages, i de la de Berga. Tenen massa terra de conreu pels pocs obrers vells que es dediquen a la terra.

És opinió ben corrent que els ferrocarrils i les carreteres són grans causes de devastació de boscos, i la Mancomunitat, amb sos bells projectes de camins veïnals i carrils secundaris, donarà sens dubte un gran increment a la devastació si no estudia bé el problema; estudi que tinc la ferma convicció que no ha d'enfocar-se cap a evitar les tallades, sinó cap a fomentar les repoblacions.

Perquè totes les causes dites poden reduir-se a un sol punt de vista : els boscos no donen, i sols per això desapareixen els existents i no se'n replanten. Pretendre sostenir un conreu (diguem-ne conreu) ruïnós o poc remunerador, és pretendre un equilibri inestable, majorment en els nostres temps positivistes i de tants per cent.

Poseu en el plat d'una balança aquesta propietat tan poc respectada, tan vista, tan a disposició de tothom, que fa tan responsable a qui la té, que una paraula molesta li pot costar la ruïna, tan plena de disgustos, que exigeix gran capital immobilitzat, l'allunyament de les comoditats en persones riques,

Ponderació
econòmica
d'un bosc.

terminis de mig segle o més per a donar beneficis, perills de tractar amb vells, vídues i menors, d'ésser destruïda per administradors de pocs escrúpols que els tribunals no castiguen, amb joves, temptacions contínues de realitzar el capital cercant més facilitats en el paper de renda i més distraccions amb la vida ciutadana; poseu en el plat de la balança totes les queixes dels que tenen boscos i les dels pocs que intentem plantar-ne, i en l'altre plat els aventatges, la indispensable condició per a salvar Catalunya, la nutrició de fonts i rius, l'amansiment de les rierades, terres de conreu i vida en les muntanyes, assegurances d'inundacions en les valls i terres marines, foc, fusta, bestiar, aprofitament de la immensa riquesa que representa la pluja, l'àcid carbònic i l'azot de l'aire que passa, els milions de calories del sol, l'atemperament del clima, la riquesa i benestar dels nostres germans i dels venidors, la bellesa artística del paisatge, el goig de l'excursionisme, la salut general, la dignitat pròpia, la consciència d'haver obrat útilment, etc., etc., i per fi l'interès del tant per cent, als cinquanta anys, del diner esmerçat.

Segons caigui el plat de la balança serà el resultat que podem esperar, i la Mancomunitat pot fer algunes coses per inclinar el plat de les repoblacions.

Que no segueixi sobretot els procediments nuls de l'Estat espanyol, que no faci aquelles lleis conservadores de boscos i de replantació forestal de 1908, ni reglaments com el de 1909, que no han donat cap resultat, ni s'ha acollit ningú als seus grans aventatges: que s'inspiri en la realitat.

Convé estimular els replantadors de boscos.

Els boscos no es replanten perquè pesa poc el plat de les balances a favor de les repoblacions. Fer que els boscos donin bons beneficis, que els donin

garantits a llargues dates, és l'axioma fonamental de les repoblacions.

Les vinyes mortes de la filoxera foren replantades ràpidament, sense ajuda de l'Estat ni de les Diputacions, perquè era conreu productiu; així passaria amb els boscos si es sostenien els actuals preus de la fusta i de la llenya, i se'ls ajudava encara honorant els replantadors, com a benefactors de la pàtria, dedicant-los estrofes, articles, fotografies, com es fa amb els polítics, amb els generals, amb els artistes d'altra mena. Convé recordar *L'hèroe*, d'En Rusiñol, escrivint contra els incendiaris, contra els jutges que no fan cas de les denúncies sobre els atacs a la propietat forestal; portar el convenciment al públic que és la salvació de tots i que l'èxit del que planta boscos és l'èxit de Catalunya, i el seu fracàs, el fracàs de Catalunya; que són els nostres comuns interessos els que es defensen dalt de les muntanyes, encara que sia amb mires de benefici particular; que no és pas mal vist que els defensors de la nostra autonomia prosperin també a l'uníson de la nostra causa; que la direcció de la política forestal s'encomani als que tinguin més boscos i més replantiu; que es treguin contribucions als que treballen per utilitat pública; que no es puguin imposar drets a les llenyes i fustes i carbons del país, ni traves de cap mena; que es treballi per obtenir aranzels per a evitar-los la competència estrangera i aixecar els preus amb caràcter permanent als productes forestals. L'opinió pública, poc instruïda, és contrària a moltes d'aquestes idees; però cal dirho: o ha de canviar l'opinió, o no tindrem boscos.

Re poblar muntanyes, fer vida de propietari forestal, és patriotisme, és altruisme, és caritat, és poesia, és art i és devoció.

Re pobl ar és
patriotisme,
és altruisme,
és art.

Però el forestal viu isolat i li falta l'ambient que sosté l'ideal en els altres artistes. Surt un llibre, i els amics de l'autor ja li han celebrat les seves estrofes a l'Ateneu, la impremta li reproduïx mil vegades, la premsa se n'ocupa, alguns el feliciten. Ha rebut i ha comunicat idees. Semblantment passa amb les altres arts, que uns amb altres es sostenen quan l'ideal trontolla; en les mateixes passions troben reforç, l'emulació i el *puntillo*, l'aplaudiment i l'enveja dels notables, dels iguals, dels inferiors que de prop l'empaiten. Però el forestal viu sol, sense tacte de colzes; viu entre inferiors que a penes poden confortar-lo; i si baixa a ciutat ningú en fa cas i ningú l'assenyala. Té sols l'ideal per a sostenir-lo, i ha de sostenir-lo tota sa vida, sense triomfs i sense èxits; i si no són remunerats sos sofriments i sos disgustos, li diuen que ha fracassat i rep les censures de la seva família, dels parents i de tot el poble. No té la crítica que l'empari i l'animi, ni té el poble darrera d'ell que l'aclami; i, no obstant, fa una obra tan útil a tots com el polític, com l'orador, com el poeta.

Sospito que m'aparto del tema en tractar d'aquesta matèria. Tinc por de no ésser comprès pels senyors Consellers, que, si bé convençuts de la utilitat i conveniència, i potser necessitat, dels boscos, viuen un altre ambient, tenen altres ideals, i somien la grandesa de Catalunya sostinguda per columnes ideològiques d'autonomia, llibertat, amor patri, democràcia, riquesa, etc., sòlids puntals d'un poble que ha d'ésser gran; però sol ésser patrimoni dels grans homes, en una matèria, besllumenar i sentir la grandesa allà on sigui. Per això els polítics catalans admiren els nostres poetes, que foren els davanters del nostre ressorgiment espiritual; admiren els nostres músics, que

Els criadors i conservadors de boscos han de considerar-se i admirar-se com a artistes.

aconsolen i enlairen l'ànima del poble; admiren els nostres pintors, escultors i arquitectes, que traslladen al drap i a la pedra, amb sofriment i dolor, reflexos d'una bellesa per ells sentida, que és nodriment espiritual de la multitud, ja que de pa sol no en pot pas viure. No negueu, doncs, l'admiració als conservadors i als criadors de boscos, no els negueu el nom d'artistes, que, si pot ésser gran artista qui dóna vida a un llenç d'uns metres quadrats, pot ésser-ho més qui la dóna a centenars d'hectàrees de serres pelades, pintant un quadro viu amb canviants de colors, segons les estacions, i amb carretes i bous i cavalls que s'hi mouen, i amb famílies que hi viuen, i amb infants que hi riuen, i amb aigües que hi salten, i amb tantes i tantes belleses que la patina del temps ha d'afegir-hi i que seran admirades i donaran consol, salut i amor a la terra, a tants catalans que no sabran mai el nom del pintor mort i desconegut, tal volta arruïnat i bescantat en son temps.

No mireu sols el pla : aixequen els ulls a la muntanya, d'on ve la llum, la força i l'aigua que rega les hortes, i que en hores de pena ha donat llum i força a ciutats i fàbriques, llenya per a forns i bestiar per a nodrir-nos. Si se'ns ermen les nostres serres, s'escolaran els rius i els pobles muntanyencs; i, amb bestiar de Galícia i Extremadura, amb carbó anglès, amb cotó dels Estats Units, i cereals de l'Argentina, i fustes de Rússia i Amèrica, perdrem la nostra independència i haurem d'anar a cercar nova pàtria.

C) FORMA DE PORTAR A CAP LA REPOBLACIÓ DE BOSCOS

I. — EL DINER PER A REPOBLACIONS

En 27 d'abril de 1916, l'enginyer de monts D. Joan A. Pérez Urruti donà una notable conferència a Madrid, que ha estat impresa amb el títol *El dinero para las repoblaciones forestales*, l'índex de la qual és el següent:

«Pobreza de España.

Reconstitución de nuestro suelo.

Los capitales y la repoblación.

Las repoblaciones como negocio.

Entidades repobladoras.

Facilidades legales a la repoblación.

Orientaciones modernas.

El seguro forestal.

El crédito forestal.

Fórmula propuesta.»

És un treball molt pensat, de gran valor, del qual em sembla indispensable donar una idea abans d'assenyalar les meves.

En parlar de la pobresa d'Espanya té una cita de Mr. Le Bressau, que diu:

«Este pastoreo, este cultivo vampiro, es la causa de la infecundidad del suelo español, de la miseria de sus hijos, de la despoblación de su territorio y de la triste nombradía de su clima mortífero. Después de haver visto los campos españoles, sus llanuras

Pobresa d'Es-
panya.

desnudas, sus montes devastados y sus arroyos en seco, se comprende la influencia de los montes en la riqueza de un país».

Els erms de Catalunya.

Mirant les coses superficialment, sembla que no parli per a Catalunya; però, desgraciadament, encara que en menor grau, ens passa el mateix.

No tenim boscos en les serres, tenim grans planures ermes en la província de Lleyda, i tenim vinyes i conreus típics en pendents que haurien d'ésser bosc. Si ens apartem de trens i carreteres, veurem una Catalunya ben pobra i que es despobra.

Capitals per a repoblar.

En parlar dels capitals per a la repoblació no creu que puguin sortir dels pressupostos, sinó que «hay que acudir al capital privado, sobre todo al de las entidades imperecederas (Bancos, Cajas de ahorro y Montes de Piedad, Compañías de Seguros, Sociedades benéficas, etc.)» «un esfuerzo económico de importancia sólo del capital privado con suficiente estímulo puede lograrse».

Dedica un capítol a demostrar que les repoblacions són un bon negoci, que donen bon interès als que repoblen, i passa a donar una llista d'entitats repobladors en gran escala.

Exemples de fora casa.

«Sociedad para la repoblación de las landas en Dinamarca, fundada en 1867, que ha repoblado más de 400,000 hectáreas. Al año de su fundación recibió del Estado danés una subvención de 1,400 pesetas, que hace dos años llegaba a 690,000 pesetas.

Sociedad forestal de Noruega, con 182,000 pesetas de subvención.

La Compañía Holandesa de Seguros Utrecht compró hace años terrenos incultos para repoblarlos.

En Italia hay 22 asociaciones privadas de repo-

blación, que funcionan bajo la dirección de los agentes forestales del Estado.

En Francia:

El Sindicato forestal de Sologne; esta región, que ocupa unas 500,000 hectáreas, ha sido repoblada por sociedades y particulares en unas 200,000 hectáreas.

L'Œuvre Forestière du Limousin, sociedad por acciones de a 25 francos.

L'Œuvre de reboisement du Massif Central.

La Compañía de Seguros Generales compró y repobló hace tiempo millares de hectáreas en las landas de Gascuña.

El Syndicat forestier de France, que arrienda terrenos para repoblarlos.

He aquí una de las formas interesantes en que presenta y anuncia sus negocios esta popular sociedad: «Bonos de capitalización forestal». Garantizados por 2'50 áreas de plantaciones forestales, reembolsables por 100 pesetas, mediante sorteo, a partir de los 25 años. Los bonos no reembolsables a los 50 años, entrarán a repartirse los beneficios de la repoblación. Precio al contado de estos bonos: 13 pesetas. Pueden ser nominativos o al portador. Hacer un regalo de estos Bonos a un niño, es constituirle para el porvenir un capital representado por árboles, que aumenta todos los años de valor, no siendo de temer las fluctuaciones de la Bolsa. Se pueden comprar a crédito y mediante contrato, 40 Bonos por 600 pesetas, pagando una mensualidad de 5 pesetas, o sea 60 pesetas al año, durante diez años. Los bonos vendidos por este contrato se vuelven a adquirir por el Sindicato a 15 pesetas cada uno, más el aumento de valor que tengan en aquel momento.

Sindicato Forestal de Francia.

Sociedad forestal provenzal Le Chêne.

El Syndicat de reboisement de Tortobesse.

La Asociación de los selvicultores de Provenza.

La Liga de la repoblación de la Argelia, etc.

Además, según Mr. Descombres, el Departamento de las Bocas de Ródano dedica cada año 15,000 francos a la repoblación de sus montes, y el del Ródano más de 11,000, y en fin, hay muchos Municipios franceses que subvencionan a sociedades forestales repobladoras.»

A Espanya cita com a més importants:

Les plantacions de coníferes del Sr. Adam de Yarza, a Lequeitio (Biscaia), que li costen unes 500 pessetes per hectàrea, i la Societat Minera i Metalúrgica de Peñarroya, que ha comprat 12,000 hectàrees a Ciudad Real i les repobla amb molta despesa.

Fracàs de l'acció oficial.

En el capítol *Facilidades legales a la repoblación*, reconeix el seu fracàs: «no han encarnado en la realidad» «No se puede constituir legalmente una sociedad, sin encargar a un técnico un proyecto de repoblación, presentarlo al Ministerio de Fomento, acreditando garantía bastante para llevarlo a cabo; luego que el Ministro oiga al Consejo Forestal, después al Consejo de Estado y, por último, al Consejo de Ministros... y entonces, después de los gastos hechos, podrá aún denegarsele la autorización solicitada» «Los seis años que lleva en vigor la última ley nos permiten declarar que ha fracasado por completo y que, con ella, todo el andamiaje legislativo propulsor de las repoblaciones se ha venido al suelo.»

Orientacions modernes.

En el capítol *Orientaciones modernas*, comença dient:

«Una orientación más moderna y práctica que pudiera atraer el dinero hacia la repoblación por particulares, sería la de favorecer a las Sociedades constituidas con este fin, de la misma manera que la ley española de 12 de Junio de 1911 protege la construcción de casas baratas.»

I después:

«La garantía de interés que el Estado concede a obras de importancia nacional, lo mismo a la edificación de casas baratas que a la construcción de ferrocarriles estratégicos y secundarios, supone una nueva tendencia en la que podemos inspirar nuestras gestiones, tendencia más positiva y eficiente que la contenida en todas nuestras leyes repobladoras.»

Después de citar que el particular té por d'esmerçar el capital a tan llarg terme i que els municipis viuen al dia, si replantessin «fracasarían casi todos por razones de ética administrativa, de competencia y de continuidad en el esfuerzo», diu:

«Ni en un caso ni en otro se hallan las entidades tales como los Bancos, Compañías de Seguros, Cajas de Ahorro y Montes de Piedad y otras análogas, para las cuales no es problema, como para los particulares, el plazo que necesitan las masas forestales para producir renta. Tienen dinero y crédito, y esto les permitiría la dirección técnica del negocio...»

Cita dos casos notables de protecció:

«En Holanda, el Estado anticipa fondos, sin interés, hasta el 80 por 100 de los gastos a los municipios que quieran repoblar. Además ejerce la vigilancia sobre las plantaciones y fija técnicamente las costas. Se reembolsa a los 50 años de los gastos hechos.

En Suiza, la Confederación o los Cantones dan

La protecció
a Holanda
i a Suïssa.

premios para la repoblación a los dueños de montes situados en la zona protectora, que oscilan entre el 50 y el 80 por 100 de los gastos, y además les proporciona una indemnización, que varía entre tres y cinco veces el valor de la renta anual que percibieran.»

Assenyala la indispensable «Assegurança d'in-cendis», principalment per a poder crear el «Crèdit forestal», i acaba amb la fórmula que proposa:

Fórmula pro-
posada.

«Para dar viabilidad a la idea, creemos que bastaría consignar *expresamente al fin deseado* un aumento anual de sólo 274,000 pesetas, cantidad bien modesta para el presupuesto nacional y para la importancia de la obra a que se destina. Representa esa cifra la anualidad aproximada que paga el 5 por 100 y amortiza en cincuenta años la suma de 5 millones de pesetas que podrían invertirse anualmente en la reconstitución de nuestro suelo. Al año siguiente, el aumento con respecto al presupuesto anterior, sería también de 274,000 pesetas, es decir, que ya figuraría duplicada esta cifra de intereses y amortización, como corresponde a los 10 millones invertidos. Al tercer año, gastados 15 millones de capital privado, se triplicaría, y así sucesivamente. Incrementado el presupuesto en esta forma, por adiciones anuales de 274,000 pesetas, no llegarían a figurar en él los 5 millones del Sr. Sánchez de Toca hasta los diez y ocho años, y para entonces se habrían invertido ya 90 millones en la restauración del territorio nacional.

A partir de esta época, de diez y ocho a veinte años, si bien los presupuestos sucesivos continúan aumentándose en la anualidad constante ya conocida, es razonable suponer que la riqueza creada

con esos 90 millones responda en forma que compense total o parcialmente los nuevos aumentos, pues las cortas intermedias y los aprovechamientos secundarios de las masas formadas ingresan en el Tesoro, lo que equivale a rebajar la consignación anual en la misma cuantía.

El automatismo de la operación se hace más sensible a medida que las masas avanzan en su desarrollo : a los treinta y cinco años, según el ingeniero de montes ya citado, Sr. Madariaga, la riqueza creada es once veces la primitiva, es decir, que para esa fecha, los 5 primeros millones de pesetas gastados se han convertido, al menos, en 50 millones, precisamente cuando la anualidad que en el presupuesto aparece es de 9,5 millones. A los cincuenta años, con presupuesto de 13,7 millones, habría quince anualidades decuplicadas, con un valor de 750 millones de pesetas y así sucesivamente. La operación se basta ampliamente para cubrir los nuevos compromisos a partir de la época, treinta y cinco, cuarenta o cincuenta años, en que la media de las masas forestales da rendimientos apreciables.

Tal es el sistema que proponemos, el único para pueblos y entidades pobres : carecen de dinero y acuden al crédito. Emplear el dinero, no en las obras públicas, sino en los intereses del capital que a las mismas se destinan. Es la manera de multiplicar el esfuerzo económico, hoy día escaso.»

II. — QUI HA DE REPOBLAR

1.ª Podria repoblar la Mancomunitat per administració directa, com ho fa l'Estat espanyol, o

mitjançant empresaris, quedant els boscos de propietat de la Mancomunitat.

2.ⁿ Poden repoblar particulars i entitats repobladors ajudats per la Mancomunitat, i quedant aquells i aquestes propietaris dels boscos.

L'Estat gasta massa en organització per la poca terra que replanta.

L'Estat ha volgut empendre la repoblació d'Espanya pel seu compte. En els pressupostos trobo 6 milions i mig de pessetes, de les quals poc més d'un milió es dedica a repoblacions; els restants 5 milions i mig són per a personal i material d'oficines. Trobo també en els pressupostos:

A Madrid, 20 Inspectors, 212 Enginyers de monts, 138 Ajudants, 24 Empleats.

A províncies, 8 Inspectors, 170 Enginyers de monts, 135 Auxiliars, 72 Empleats, i, demés, 490 guardes i 1,250 peons.

Als 170 Enginyers i als 135 Auxiliars de províncies no els posa sou; el que sembla voler dir que són els mateixos que figuren a Madrid.

Trobo massa personal director per a gastar en repoblacions sols un milió de pessetes, o poc pressupost per a tant personal director.

Una empresa particular sota la direcció d'un enginyer, un ajudant, i cinc o sis empleats i capatassos, gastaria 100,000 pessetes.

Fixació de la tasca a fer.

La tasca a fer és : Espanya té 50 milions d'hectàrees, que es divideixen en

20 milions superfície agrícola (cultiu intensiu sols en 2 milions)

25 milions superfície forestal (5 milions arbrats, 20 milions quasi perduts)

5 milions del tot improductius (nòlit pesat que ha de suportar Espanya).

S'haurien de vestir 9 milions de superfície agrícola i conrear millor la resta.

S'haurien de vestir 20 milions de superfície forestal quasi perduts.

S'haurien de reduir els 5 milions improductius.

Aquestes estepes i erms fan que sols puguin viure a Espanya 37 habitants per quilòmetre quadrat, mentre que França en té 74, o sia el doble.

Aquestes estepes i erms fan que hagin d'emigrar 100,000 espanyols cada any.

El Sr. Pérez Urruti, enginyer de monts, creu que és urgent i econòmic limitar-se a replantar 2 milions d'hectàrees, per a la qual cosa es necessiten 250 milions de pessetes; com que no confia en el presupost, vol acudir al capital particular i que l'Estat ho converteixi en «*un negoci, una buena operación financiera*». Compta, per repoblar, 125 pessetes per hectàrea. Baratóssim.

Si comptéssim el que costen a l'Estat les repoblacions, no fóra pas bon negoci; (15) per això ningú s'ha acollit a la llei de 1908 en què l'Estat s'ofereix a plantar, per compte dels particulars, abonant-los el 3 per 100 del valor de les terres mentre duri la repoblació. Si la llei digués 125 pessetes per hectàrea, serien molts que s'hi acollirien, a la llei.

Tampoc em sembla bo un Estat, per a administrar monts. Trobo en els pressupostos que 1.600,000 hectàrees que té el Ministeri d'Hisenda produeixen 131,000 pessetes, el que una sola finca produeix a un amic meu.

No em sembla, tal empresa, pròpia per a la Mancomunitat.

No la crec econòmica : és massa gran la tasca i necessita massa capital perquè la Mancomunitat

Insuficiència
del premi de
repoblació.

pugui encarregar-se de l'administració i propietat. També són massa esteses les atencions de la Mancomunitat perquè pugui cuidar mitjanament bé aquesta nova atenció.

Han de repoblar els particulars ajudats per l'Estat.

Un argument que sol dar-se a favor de la idea que els estats plantin i posseeixin els boscos, és que els beneficis són a terme tan llarg que el particular no té al·licient per a emprendre'ls, i que es necessita encomanar aquesta obra a entitats perdurables com són els Estats, les Diputacions i els Municipis. Aquest argument fa molt pes a primera vista; però jo no veig pas que sigui més perdurable un Estat, una Diputació i un Municipi que una casa pairal catalana en el sentit en què aquí es tracta. Els canvis d'Ajuntaments, de Diputats provincials i de Governes, i, per tant, els canvis de criteri, són més freqüents que en els nostres organismes, cases pairals catalanes.

A la província de Girona, on es repobla molt, tinc la quasi seguretat que, per cada hectàrea que repobla l'Estat, els particulars en repoblen cent. (16) Si quan es presentà la filoxera les Diputacions haguessin emprès la replantació de les vinyes, encara avui no en tindriem. Es replantà tot i de pressa, perquè érem molts mils a replantar i les vinyes produïen bon interès.

Jo que haurien d'ésser els enginyers de monts.

Jo crec que els enginyers de monts haurien d'ésser pocs i bons, i, en lloc de fer administració, que no s'aprèn en els llibres, s'haurien de dedicar a l'ensenyança, a la propaganda, a fomentar entusiasmes, a fer de consellers d'empreses, a fer inspeccions d'admiració, enlairant en llurs escrits els que treballen per la causa; haurien d'ésser representants dels forestals, uns defensors de llurs interessos, un ressò de llurs queixes, uns cantadors de llurs èxits, uns

vulgaritzadors de doctrines, i, sols en cas d'especial vocació, empresaris lliures de repoblacions, sense sou.

Tinc el sentiment íntim, i no crec equivocar-me, que és condició precisa, per a fer un treball econòmic, l'interès particular; que si els homes que sembren o planten i els animals que llauren no fan el jornal, ho perdi el director o un que de prop ho vigila; que, si el guarda es ven, pugui treure'l de seguida, i l'hagi de treure pel compte que li té; que, si ve un dia de pluja, es pugui fer tot seguit la sembrada; que, vivint sobre el terror, el conegui pam a pam i pugui posar en cada tros la seva espècie; que no sigui un organisme polític qui planti, sinó mils i mils particulars que per propi interès ho facin.

Així s'han fet els ferrocarrils i la marina mercant; així s'han muntat la Banca i les fàbriques; així s'ha replantat la vinya, i així totes les obres més extenses que han d'ésser treball i iniciativa de molts i no d'un sol grup organitzat.

Exemples estimulants.

En resum, crec que qui ha de repoblar són els particulars i societats particulars, i que a la Mancomunitat li convé més que els boscos siguin de propietat particular.

Tal vegada l'administració directa fóra justificada en les zones més altes i en llocs on mai convindria fer-ho al particular; però encara així serà preferible que ho faci per contracte i no directament.

Aquest pobre parer meu d'haver-se de fer la repoblació quasi tota per entitats particulars, pot ésser equivocat. Molts pensen diferentment, la major part dels que escriuen; però l'he meditat molt llargament. Fins voldria i desitjaria que el caràcter català fos un altre, que fes possible una gran organit-

zació ben disciplinada a les ordres dels enginyers de munts, a la qual els nostres capitalistes remetessin confiadament llurs cabals, per a anar a una repoblació ràpida. Jo ho voldria, però no aniria pas bé.

Quan falta blat s'estimula l'activitat particular, i no s'acut a organitzar els enginyers agrònoms, donant-los maquinària, adobs, i un exèrcit de peons i d'animals perquè ens proveeixin de blat en un any.

Quan mor la vinya filoxerada, tampoc s'acut a aquestes organitzacions per replantar; quan les malalties ataquen els conreus, tampoc s'organitzen brigades per tot Catalunya o per tot Espanya per fer els tractaments. Solament amb els *flagells del camp* s'han fet tractaments isolats, probablement cars, si es compta tot, i més amb caràcter d'ensenyança que no de tractaments econòmics i generals.

Els treballs per administració directa d'un Estat o d'una corporació com la Mancomunitat, si es compta en el preu de cost l'import de sous i dietes de l'element director, han de sortir cars.

Hi falta el motor de l'interès particular, hi falten estímuls per als homes abnegats i entusiastes, herois i víctimes de llur deure, i hi falta el càstig immediat dels desidiosos i dolents; i, encara que al principi els ideals sostinguin les activitats, l'ideal de fer feina es disforma, mentre va destacant-se l'ideal d'ascendir fins a arribar al que deia un catedràtic: El catedràtic és un rellotge que es para quan té el nomenament.

Per això crec que l'acció directa de la Mancomunitat ha de reservar-se per a aquelles coses que no pot fer el particular.

III. — EL QUE EM SEMBLA QUE HAURIA DE FER
LA MANCOMUNITAT

Perquè l'obra sigui gran, immensa, han de repoblar els particulars i sindicats repobladors, que repoblaran el que sigui de més bon fer. S'ha d'interessar molta gent a l'obra de la Mancomunitat, que és la grandesa de Catalunya.

Les plantacions per administració directa serien obra cara i raquítica, i probablement mataria per a més tard la iniciativa particular i colectiva.

La Mancomunitat hauria de fer:

1.ª Nomenar una Direcció de Repoblacions que, sota la presidència del President de la Mancomunitat, sigui formada per cinc Diputats i cinc Vocals tècnics i amb un pressupost inicial de vint mil pessetes per a propaganda. Els càrrecs durarien dos anys i serien reelegibles. S'haurien de triar els tècnics entre els propietaris de boscos i els que es dediquen a repoblacions.

Obra a fer per la Mancomunitat.

Les tasques principals d'aquesta Direcció serien:

Direcció de repoblacions.

a) Dur la direcció de la política forestal.

b) Fer unes memòries i petits plànols parcel·laris forestals de Catalunya per a saber quines són les terres a repoblar, quins són els propietaris d'aquestes terres (si són de l'Estat, de les Diputacions, dels Municipis o de particulars), quins boscos tenim i quines espècies és aconsellable plantar-hi.

c) Organitzar cursos hivernals a les poblacions de muntanya, fer una revista mensual de boscos i pagar articles en els diaris.

d) Donar compte laudatori, en la revista i en

diaris, de tot allò que els particulars o les societats facin per als boscos.

e) Fomentar els alts preus dels productes forestals, la rebaixa d'impostos a la gabella, llenya, fustes i carbó, la puja dels aranzels, i procurar el càstig de les denúncies contra els malfactors dels boscos.

f) Proposar ferrocarrils i camins a fer per a utilitat dels boscos.

És evident que per a aquestes tasques el pressupost de 20,000 pessetes hauria d'ésser augmentat a mesura que es desenrotllessin els treballs, com també crear oficines i seccions per a cada tasca; però tot això seria de més bon fer quan la Mancomunitat hagués pogut apreciar l'activitat de la Direcció.

¿Convindria que els que formen la Direcció cobressin dietes per llurs reunions mensuals? Tots som altruistes i estem disposats a treballar de franc pel bé de Catalunya; però a les juntes de la mena que proposo molt sovint deixen d'assistir-hi els nomenats, tot donant un vot de confiança al president o al company. Aquests individus amb dietes, ni resulten tanta càrrega a la Mancomunitat com els empleats a sou, ni són tan independents com el que treballa sols per amor a l'art.

No ha d'anar involucrada a la Direcció d'Agricultura.

No s'ha d'involucrar aquesta Direcció amb la Direcció d'Agricultura, ja que el seu objectiu és completament diferent i els seus mitjans i procediments han d'ésser tots uns altres. L'agricultura té com a objectiu produir econòmicament els aliments i primeres matèries, i les repoblacions (de les quals ha d'ésser una petita secció la selvicultura) han de tenir com a objectiu el salvar i crear terres vegetals, evitar inundacions, augmentar i regularitzar els cabals d'aigua, humitejar i sanejar l'atmosfera, descongestio-

nar les poblacions, fixar en el terrer els capitals, acumular la riquesa del sòl, de l'aigua i de l'aire que passa, engrandint automàticament el capital «Catalunya», educar els pobles fent-los estimable la terra, i produir una circulació i un intercanvi de riqueses i d'idees entre totes les contrades de la nostra terra.

2.ª Crear un Banc Català forestal amb accions de 1,000 pessetes i obligacions, i sucursals o altres Bancs, en els pobles, amb accions de 100 pessetes.

Creació d'un Banc Català forestal.

La tasca del Banc hauria d'ésser:

a) Organitzar l'assegurança forestal i el crèdit forestal.

Ses funcions.

b) Pagar la contribució durant trenta anys als que replantin, gestionant la rebaixa de l'Estat segons la llei.

c) Facilitar capital per a repoblacions i fer préstecs sobre boscos perquè no es tallin per necessitat.

d) Facilitar capital per a ferrocarrils i camins forestals.

Demés, podria pendre tasques a la Direcció de Repoblacions quan les tasques prenguessin un caràcter econòmic.

Aquest Banc fóra l'auxiliar dels forestals, i pel bé general que reportaria hauria d'ésser subvencionat directament o indirectament per la Mancomunitat. Amb un pressupost anyal de 100,000 pessetes pot garantir l'interès del 5 % i l'amortització en cinquanta anys d'un capital, en obligacions del Banc, de prop de 2 milions de pessetes.

És molt just que els auxilis als boscos surtin de tots els catalans, ja que és un benefici i una necessitat general.

Els valors d'aquest Banc convindria que fossin ben garantits perquè absorbissin el capital dels ele-

ments mes conservadors de Catalunya, ja que la propietat terra i els boscos s'hi presten.

Es podria pendre model del Banc hipotecari i de la llei de 12 de juny de 1911 per a protegir la construcció de cases barates o d'entitats estrangeres.

Organització
de Sindicats
forestals.

3.^r Organitzar, en els pobles, Sindicats forestals a base de quotes mensuals, els quals Sindicats comprarien o acensarien o en últim cas arrendarien terres, o els serien cedides per l'Estat, Diputació o Municipi per a plantar-les d'arbres de fusta. Podrien dedicar-se a plantar boscos a preu fet i a comprar boscos plantats per conservar-los. Aquests Sindicats haurien d'ésser apoiats pel Banc Català forestal, com ho són els Sindicats vinícoles pel Banc de Valls i per la Mancomunitat.

Ni la propietat comunal ni la propietat particular són gaire estimades ni respectades del poble; i, en canvi, sembla que neixi la idea d'una nova propietat en forma de Sindicats o Societats per professions, que és altament convenient que s'encarrili a formes útils que assegurin l'esdevenidor dels socis i de Catalunya, en lloc de constituir centres d'esbargiment, que dissolen la família, o centres de lluites ben sovint ruïnoses per la pàtria.

Els boscos creats per Sindicats locals, en terres cedides pels propietaris a canvi d'un nombre d'accions, i amb tres quartes parts de capital de Bancs forestals, absorbirien terres sobreres, capitals importantíssims en la terra i economies i activitats dels socis, i seria el millor organisme de propaganda i educació forestal, i d'aprofitament de lots de terra no prou grans per a plantar-los mai la Mancomunitat.

Quan Catalunya tingui plena autonomia i la Man-

comunitat pugui legislar i repartir els impostos i administrar justícia, regint autonòmicament tota la nostra terra, llavors ha d'estudiar molt més amples projectes de reconstitució forestal; llavors, assessorada pels tres nuclis d'interessats (element director, element financer i element executiu) que aquí proposo, podrà llançar-se per camins que avui ens tenen barrats els governants de la terra desarbrada i despoblada, empobridors del país que maten seguidament la gallina dels ous d'or.

D) ESDEVENIDOR DE CATALUNYA

Els pobles, com els individus, viuen per l'ànima i pel cos, i moren de malalties anímiques o corporals, millor dit, de malalties anímico-corporals, perquè així com en l'home no hi ha malaltia purament anímica ni purament corporal, sinó que totes elles són malalties de l'home, i la malaltia del cos posa malalt l'esperit i la malaltia de l'esperit posa malalt el cos, així també en els pobles.

L'ansiada Catalunya rica i plena.

Per això els antics demanaven «Mens sana in corpore sano». ¿Què en trauria, Catalunya, de les seves formoses idealitats d'autonomia i progrés, si els rius se li escolaven, i l'estepa aragoneso-catalana avançava, i els erms baixaven de les serres, i els pobles fugien pitjats per l'erm i l'estepa, baixant riu avall, com llurs terres, per a cridar—Visca Catalunya!—, aquí vora del mar, ans de pendre el passaport de l'emigrant? La pàtria—diu Joaquim Costa—no és pas la roca pelada, sinó la terra vestida; no està en el desert, sinó en l'oasi.

Els boscos precedeixen els pobles i els erms els empaiten—diu Chateaubriand.

El cos de Catalunya és, principalment, la terra amb ses bosquíries, amb sos conreus, amb sos rius, amb ses masies, amb sos pobles, amb ses fàbriques, amb ses ciutats, amb sos vaixells.

Les lleis naturals no es trenquen impunement.

La vida ve quasi tota del sol que cau sobre els 32,000 quilòmetres quadrats que té Catalunya; vivifica

Engrandir el
terrer a costa
d'erms i
estepes

els homes, els animals i les plantes, descompon la terra, la polvoritza, la fa assimilable, i, aixecant l'aigua que evapora, la puja dalt de les muntanyes o la reparteix per boscos i conreus.

Els rius, rierons, canals i sèquies són el seu sistema arterial. L'aigua és la sang de la terra, i la terra vivificada per aquesta sang ha d'ésser tendra, viva, no putrefacta ni dissecada.

¡Quina cosa més trista veure una tempestat en terres desarbrades, quan l'aigua, que ha d'ésser font de vida, xaragalla el terror i arrossega trossos de pàtria cap al mar! I les terres frescals esdevenen seques perquè l'aigua no s'atura en els alts, les torrenteres s'enfonsen com cara plena d'arrugues, i les gents marxen, marxen avall també, deixant llurs pobles inhospitalaris. En les parts altes l'erm, en les parts baixes la inundació. L'aigua, sense brossa per a entretenir-se, tot seguit és a mar : circulació ràpida i desastrosa, febre de 40 graus.

La febre del cos s'encomana a l'ànima i ens tornem neuròtics, somiadors, no d'idealitats possibles, sinó d'utopies egoistes, en què no és la idealitat quixotesca que ben bé podríem envejar, sinó l'egoisme inconscient, disfressat d'idealitat, que ens mena a menjar-nos la gallina dels ous d'or.

Mai he sentit tant el no ésser artista de la paraula com en tocar aquest tema, perquè la ploma no sap pintar el que sento i el que penso i que voldria encomanar a tots els catalans.

I el que penso és la veritat i és infallible : no penso tota la veritat, però tot el que penso és veritat.

Deures que
ens imposa
la tradició.

La tradició ens ha fet un poble, una nació, conservant-nos una peculiar manera d'ésser democràtic i conservador alhora, treballador i pràctic, i un llen-

guatge peculiar; i el sol que vivifica el nostre terror, i l'aigua que hi cau, són força i vida suficient per a conquerir l'autonomia que tenim demanada; però la nostra estimada pàtria té nafres molt grosses, molts erms que reben sol i aigua debades: pitjor encara, sol que la calciga i aigua que li pren la carn a trossos, conreus pobres que no paguen el treball i que haurien d'ésser boscos.

Així morí l'Egipte, així perdé sa influència Grècia, els rius dels quals països ja no tenen aigua; així la terra de promissió tan luxuriant de vegetació, segons els sagrats llibres, ha esdevingut erma i pobra, i el cabalós riu Jordà ha passat a riera llotosa. Així està morint Espanya; per aquest camí va Catalunya.

Exemples d'Egipte, Judea i Grècia.

L'esdevenidor d'un poble està lligat amb la seva idealitat, amb el seu sentimentalisme i amb la seva terra. (17)

No s'ha fundat mai cap nacionalitat sense enquadrar-la en una extensió de terra, i és tan important aquesta terra que en l'ordre cronològic ocupa el primer lloc.

Gents de diferents procedències s'estableixen en un nou territori; la riquesa del terror en crida de nous i augmenta els primers pobles, la terra es fa estimar, i molt més si és productiva; i neixen, entre aquella gent tan diversa, sentiments d'amor al terror que es confonen amb els sentiments de mútua defensa. Més tard vindran les idealitats que en faran un gran poble.

Com si les nacions fossin imatges de la vida de l'home, primer creix el cos, després el sentiment i més tard l'intellectualisme.

L'empobriment de les terres, i com a conseqüèn-

cia la disminució de l'amor patri, és el començ de la mort natural dels pobles.

Com podrà
bastir Cata-
lunya la se-
va total ri-
quesa.

Anglaterra ha bastit la seva grandesa en el segle del vapor, damunt les mines de carbó (boscos antediluvians) : Catalunya pot bastir-la en el segle de l'electricitat, damunt els boscos i les neus de ses muntanyes.

El vapor porta les grans manufactures apilotades, que fan prosperar els països més disciplinats; l'electricitat es presta als petits motors disseminats, ben propis de l'antic caràcter català : cada català té un rei al cos. Si les idees tradicionals de parceria, de masoveria, de rabassa morta, de bestiar a mitges, de participació en la pesca i comerç marítim, que han fet la grandesa de Catalunya, es podien introduir en la indústria, en els transports i en la repoblació de muntanyes, tot conservant-les i augmentant-les on les tenim, s'obriria per a Catalunya una futura grandesa que per terra la podria fer mestressa de la península i per l'aigua mestressa del Mediterrani.

Elements
aglutinants
que han de
contribuir-hi.

Però tornem al que s'ha dit : cal escombrar cap a dintre per a no evaporar-nos. Diners, intelligències i activitats, cap a poblar muntanyes perquè no es fonguin ràpidament les neus, perquè no s'escolin ràpidament les aigües, perquè no ens fugin les terres deixant els ossos al descobert, perquè ens sembri riquesa automàticament el sol que ens cau i l'aire que passa, perquè no llisquin avall els pobles, els homes, i el bestiar darrera totes les nostres riqueses, com les papallones darrera el tren de flors que descriu en Frederic Rahola.

L'Acadèmia de Jurisprudència amb son Costumari forestal, la Direcció d'Agricultura amb els projectes d'estudiar i millorar la parceria, i la Direcció

de Repoblacions que proposo, han de fer molta propaganda, constant reclam d'aquests temes pràctics, constant *bombo* als que hi treballen. Poetes, periodistes i escriptors de llibres, oradors i cantaires, són els que amb menys esforç i sense diners poden fer plantar més arbres.

S'han de resoldre sense odis les qüestions socials, com un treball per a vèncer la duresa del terror o del clima; s'han de repartir com sigui just els beneficis, com sigui més convenient a la comunitat, perseguint els corcs que ens maten : el luxe, les vagues, les pors, els odis, i l'excés de diversions d'uns i altres, fills tots de la falta d'amor, d'entusiasme i de les poques ganes de treballar.

A la muntanya rics i pobres, que allí tots poden ésser burgesos. Poca falta hi fa el metge per a tenir salut, ni el mestre per a saber ésser feliç, ni els diners per a tenir aliments bons, ni els mítings per a desunir les classes, ni els cafès per a viure en pau amb la dona, ni els cinemes per a estar-hi alegre.

Si no enfilem aquest camí, l'emigració ens obrirà ses portes, els capitals cercaran més seguretats fora de casa, els obrers més treball, i la nostra estimada Catalunya, la dels nostres majors, la de les nostres tradicions, niu desplomat i sense ocells, penjat a l'arbre d'Ibèria, s'esbotzarà quan caigui aquesta.

.....
Ja sé que això no serà, ja sé que hi ha reacció, ja sé que tots vosaltres, Consellers de Catalunya, la sentiu fortament, i domineu molt millor que jo el conjunt del problema; ja sé que tots deploreu l'actual descomposició d'elements que, dirigida per forces forasteres, pot portar-nos a la ruïna. És la congestió cerebral, és la pulmonia, és la centralització de la ri-

quesa. Si se sap portar, pot ésser ella la febre que dugui vida a les extremitats. L'obra més patriòtica, avui, penso que és adreçar els ulls, i el cor, i les activitats, i el diner, i la gent, a les nostres extremitats, a les nostres muntanyes.

Poblu d'arbres les serres, de conreus les valls, de masies i poblets tot Catalunya, i haureu salvat la pàtria.

Lleyda, 2 de desembre de 1919.

NOTES

(1) *Función de los árboles.* — Vivos, regulan con sus funciones la vida de la Naturaleza; muertos, regulan con sus despojos la vida social. Vivos o muertos, los árboles nos acompañan doquiera en el curso de nuestra vida, como si fuesen una dilatación de nuestro cuerpo o el ángel tutelar de nuestro espíritu. Al nacer, nos reciben cual madre cariñosa en las cuatro tablas de una cuna; al morir, nos recogen cual clemente divinidad en las cuatro tablas de un ataúd, y nos restituyen al seno de la tierra, de donde ellos y nosotros hemos salido; y desde la cuna hasta el sepulcro, no hay minuto en que podamos declararnos independientes de ellos, ni órgano de la casa que no se reconozca pariente suyo en línea recta, ni átomo de su cuerpo que no sirva a alguna de nuestras necesidades. Conforme progresan éstas, la virtualidad del árbol se desenvuelve en nuevas manifestaciones, y progresa también : llega un día en que no necesitamos de sus valientes troncos para sostener el techo de nuestras viviendas, porque los ha destronado el hierro, ni de sus pródidas ramas y jugos para cocer nuestros alimentos y ahuyentar el frío y las tinieblas de nuestras habitaciones porque los ha suplantado en estos oficios el carbón mineral; pero entonces su potencia se metamorfosea, y el árbol se convierte en vehículo de nuestras ideas y medio de comunicación entre los hombres, en el poste del telégrafo y el papel de madera. Lo que ayer era negro carbón, es ahora blanca hoja de carta y de periódico. Ayer calentaba los cuerpos, ahora ilumina las inteligencias. Ayer congregaba en torno del hogar los miembros dispersos de la familia; hoy reúne en la santa comunidad del pensamiento a todos los pueblos

y razas que componen la gran familia humana. Muriendo la muerte de la Naturaleza, el árbol se ha dignificado, ha adquirido una vida superior; de tosca materia, casi se ha convertido en espíritu.

(De *El Arbolado y la Patria*, p. 9, per Joaquim Costa.)

(2) No sólo en el monte sino en sus proximidades se nota esta acción (del frío) y aun en sentido vertical llega a alturas de 1,500 metros, hecho comprobado constantemente por los aeronautas en sus ascensiones.

(De *Hojas Forestales*, p. 30, per Ricard Codorniu, Enginyer de monts.)

(3) *Influencia en la temperatura.* — Hay quien supone que el arbolado sólo puede disminuir la temperatura del aire en la cantidad de calor que absorbe el agua que devuelve a la atmósfera en forma de vapor, olvidando que esa disminución es debida en su mayor parte, a que el suelo no recibe directamente los rayos del sol, ya que cuando llegan al terreno, el calor que éste absorbe calienta rápidamente las capas inmediatas de aire. Las hojas verdes, y aun las secas, detienen los abrasadores rayos del sol, su temperatura se eleva poco relativamente, y, por tanto, permanece más fresco el aire que se halla bajo las copas de los árboles y aun el que está encima.

En verano la temperatura del suelo forestal llega a ser hasta 16° C, menor que en parajes descubiertos, y en cambio, en invierno es algo más alta.

En conjunto ejerce el monte una acción frigorífica sobre la temperatura media anual, y también es regularizadora, pues bajo cubierta, las oscilaciones de la media mensual resultan muy disminuídas y aun en mayor escala las de las medias diurnas.

Dentro de las masas de arbolado, lo mismo en llanura que en montaña, hay una elevación de temperatura a la hora de la mínima y un descenso bastante

mayor a la de la máxima. Los grandes calores son mucho menos fuertes y los fríos algo menos rigurosos en el monte, de modo que el arbolado suaviza el clima, aunque por término medio resulte algo más frío que en parajes descubiertos.

(De *Hojas Forestales*, p. 30, per Ricard Codorniu, Enginyer de monts.)

(4) *Influencia del bosque en la cantidad de lluvia.* — Es indudable que favorece las precipitaciones atmosféricas cuanto aminora la temperatura del aire, como lo que acrece su humedad relativa y, recíprocamente, que las disminuye, lo que eleva la temperatura y rebaja el grado higrométrico. El monte ejerce ambas acciones favorables, luego a iguales circunstancias debe llover más en terrenos poblados que en los despoblados. Cierto es que el monte no influye en las corrientes atmosféricas superiores, que son las que traen las nubes o el aire cargado de humedad, pero se favorece o dificulta su precipitación, y aun las disipan, según que pasen sobre terrenos desnudos o sobre masas de arbolado.

Se admite generalmente, deducido de múltiples observaciones, que las masas forestales ocasionan un aumento sensible en las lluvias, que llega a ser del 5 al 23 por 100 del agua precipitada en terrenos descubiertos, marcándose más la diferencia en los años lluviosos que en los secos

El enfriamiento que producen los árboles en el aire que está bajo sus copas, origina el hecho comprobado, aunque parezca paradójico, de que con frecuencia se recoge más agua bajo el árbol que encima, a pesar de la parte que retienen las hojas y el ramaje.

Resumiendo, diremos con Hüffel: «El monte aumenta las precipitaciones atmosféricas, y el suelo forestal, a pesar de la pantalla de hojas, recibe más agua que el terreno agrícola inmediato.»

(De *Hojas Forestales*, p. 33, per Ricard Codorniu.)

(5) *Demostración científica de cómo el arbolado precipita el agua de las neblinas en sitios adecuados.* — Es bien sabido que la célebre montaña situada a cosa de 1,000 metros de altitud al Sur y dominando la ciudad del Cabo de Buena Esperanza, forma una meseta sobre la cual se condensan los vientos marinos, que allí soplan desde el SE., y que éstos prevalecen con más rigor durante los meses de verano que en los de invierno. La neblina que sobre ella se deposita se compara por los viajeros a un mantel que cubre la mesa de la citada montaña.

Hace pocos años se le ocurrió al Dr. Marloth hacer experimentos tan sencillos como luminosos, que consistieron en colocar dos pluviómetros en los parajes donde se produce la neblina antes mencionada; el uno de forma usual y el otro conteniendo unas veinte varillas o cañitas, de unos 30 centímetros de altura, reunidas hacia ambos extremos por medio de una tela metálica. Resultó que en el pluviómetro ordinario no se recogió agua alguna desde el 21 de diciembre de 1902 hasta el 1.º de enero de 1903; mas en el que estaban las varillas se precipitaron unos 375 milímetros de agua, el total de la recogida hasta el 15 de febrero en el primer aparato fué solamente de 125 milímetros, mientras que la medida en el segundo ascendió a la increíble cantidad de *unos dos metros*.

Téngase en cuenta que estos meses corresponden al verano en aquella latitud y que no llueve casi nada en esa época; aunque, como antes se dijo, las brisas marinas soplan entonces con mayor fuerza y se condensa mucho más la neblina alrededor de la montaña de la Mesa (*Table-mountain*).

Estas experiencias del Dr. Marloth fueron publicadas en las *Trasnacion of the south african phisosphical society*, volúmenes XIV y XVI, y Mr. Braine alude a ellas en su folleto titulado *Influencia de los montes sobre el surtido natural de las aguas*.

En Canarias, los vientos alisios o del NE. producen un fenómeno enteramente análogo durante los meses secos del verano, cuando no llueve, condensándose la neblina sobre nuestras altas montañas a partir de unos 800 metros aproximadamente hasta cosa de 1,500. A esta altura es precisamente donde prosperan los preciosos árboles del *monte-verde* de la flora atlántica de las Islas Canarias, y entre ellas el Til *, que es una de las cuatro especies de lauráceas de nuestros montes, caracterizado entre otras cosas, por la forma de sus bayas, que recuerdan las bellotas de las encinas. El famoso Garoe o *árbol santo*, de la isla de Hierro, era indudablemente un Til que crecía en un alto cabezo de la misma, donde se condensan los vientos alisios en forma de neblina, y era tanta el agua que se reunía bajo este frondoso árbol histórico, que por medio de depósitos hechos a su pie se surtían de la necesaria para beber sus pobres habitantes, por no existir fuentes.

Todo el que haya atravesado la región de la bruma en los pocos sitios de Canarias que aun se hallan poblados por nuestros árboles de fama universal, no puede dudar de que donde crece el arbolado moja la tierra. Comparando el terreno con otros contiguos, hoy desgraciadamente desprovistos de árboles por el hacha del leñador, la explicación no puede ser más clara, cuando se han leído los asombrosos resultados obtenidos por el Dr. Marloth con sus pluviómetros, de los cuales uno representa el arbolado. Así se comprende fácilmente que no se trata de ningún milagro lo que nos relatan todos los historiadores fidedignos del árbol santo del Hierro, era que este afamado Til crecía a una altura en aquella isla donde se condensa la humedad que llevan los vientos alisios en forma de neblina, ya que el arbolado tiene la virtud y el poder de precipitar el benéfico flúido, aun durante el verano, cuando no llueve. En

* *Oreodaphne foetens*, Nees.

estas mismísimas condiciones, en el Cabo de Buena Esperanza alcanzó durante menos de dos meses el agua precipitada de la neblina la fabulosa suma de 2 metros en el pluviómetro ideado para imitar al arbolado, y que nos hace comprender perfectamente y de un modo científico, lo que nos dice la historia del Arbol santo. Este hecho no debiera jamás olvidarse en la campaña que sostienen los Amigos de los Árboles, y se impone cubrir de arbolado todas aquellas alturas donde se sabe que se condensan las nubes, para así aprovechar el agua que contienen, y que de otro modo se pierde. ¡Cuántos sitios en condiciones análogas existirán en la Península Ibérica!

Santa Úrsula (Tenerife), 14 de Noviembre de 1917. — Jorge V. Pérez.

(Del *Boletín de los Amigos del Árbol*, gener de 1918.)

La niebla, como manantial de agua. — Como complemento del artículo publicado en el número anterior, y suscrito por el doctor D. Jorge V. Pérez, individuo de la Real Sociedad Meteorológica de Londres, publicamos la siguiente nota, que dicho señor ha recibido del secretario de dicha Sociedad, y que es copia de la que figura inserta en la revista de los Estados Unidos, *Monthly Weather Review*, vol. 44, del año 1916, página 288, suscrito por Mr. W. G. Reed.

«Puede ser interesante hacer notar los efectos de las nieblas estivales en las costas de California. Allí no llueve comúnmente desde principio de junio a fin de septiembre, resultando que la vegetación herbácea se agosta en verano, siendo característico el color pardusco del terreno, debido a la hierba seca. Hay aparentemente estrecha relación entre la producción de niebla en verano y la distribución de las secuoiias (*Sequoia sempervirens*) en California; observándose que la niebla es frecuente donde hay árboles, como ocurre en las alturas de Berkely de la región litoral, que se está repo-

blando. Durante las nieblas del estío, la humedad gotea en los arbolitos, aunque el suelo esté completamente seco, resultando de ello que la hierba que bajo sus copas crece, se mantiene verde durante todo el año. También se conserva húmedo el suelo hasta gran profundidad bajo la copa, mientras que alrededor la tierra sigue seca y hasta polvorienta... puede dudarse si esta humedad tendrá gran influencia en el crecimiento del árbol; pero es, sin duda, suficiente para que haya gran diferencia en el crecimiento de la hierba.»

(Del *Boletín de los Amigos del Árbol*, febrer de 1918.)

(6) Que fomentan las lluvias, no permite ponerlo en duda la experiencia. Los vientos que vienen del mar cargados de humedad, dejan su preciosa mercancía allí donde los convidan a descansar esas factorías del comercio universal que llamamos bosques. La capa de aire frío que los circunda por todas partes, efecto de la evaporación incesante del agua por la exhalación de las hojas, produce el efecto de un vaso *refrigerante*, a cuyo influjo el vapor se condensa en nubes, y las nubes se precipitan en lluvia, mientras que su madre, la mar, hizo oficio de generador del grandioso alambique. Y no sólo obran como refrigerante y condensador de los vapores acuosos procedentes del mar, de los ríos, de las tierras cultivadas, son, además, *generadores* directos del vapor, aumentando la superficie de evaporación del agua de lluvia retenida en su follaje y en el césped y matojos que crecen a su abrigo, y exhalando por las hojas el agua de vegetación absorbida por las raíces. Verdaderas bombas aspirantes, levantan el agua oculta en las entrañas de la tierra por las raíces, y la arrojan en forma de vapor a la atmósfera por conducto de las hojas. Aumentan la masa de vapor acuoso en la atmósfera, disminuyen su temperatura, dificultan el paso de las corrientes aéreas : no hay que decir más para comprender el influjo del arbolado en la producción de las

lluvias. El agua que cae en los montes, en los montes queda por lo pronto : no se hinchan con ellas en gran modo las corrientes superficiales; mas luego, poco a poco, la van devolviendo en forma de manantiales por el pie, y de vapor acuoso, y a la postre de lluvias, por las hojas, y abasteciendo con ella al pródigo suelo cultivado, que no supo conservar más de algunos días el agua con que le regalaron las nubes en un día de tempestuosa orgía. Las plantaciones de Mehemet Alí en el Delta del Nilo han traído consigo treinta y seis días más de lluvia al año, donde antes no llovía sino seis veces por término medio; por causa de los descuajes había descendido el nivel del lago de Tacarigua, desde Hernández de Oviedo hasta Humboldt, en tal extremo, que muchas de sus islas quedaron fuera del agua, hechas continente, y las poblaciones de las orillas habían tenido que trasladar su asiento varias veces, siguiendo la marcha descendente de la superficie líquida; ascendió ésta de nuevo, recobrando sus antiguos dominios y obligando a la población a retroceder, después del viaje de Humboldt, a causa de haber sido abandonados muchos cultivos en las faldas de los montes que cierran el valle de Aragua, los cuales se repoblaron de bosque espontáneamente. Así, pues, la ley de la distribución general del agua en el planeta se especifica, se hace local, gracias al arbolado, y las lluvias adquieren con él un carácter de uniformidad que les permite sujetarse a previsión y a cálculo.

Los bosques son el proveedor universal de los manantiales. Hacen más esponjoso y más absorbente el suelo: la mullida alfombra de césped que se tiende a su sombra, lo consolida : los brezales aprisionan como otras tantas redes las hojas secas, y las hojas, obrando como esponja, retienen el agua de lluvia y la obligan a filtrarse a través de la roca, hasta los depósitos formados en las entrañas de los montes, o a derramarse por los estratos inclinados que la llevan a largas distancias. Las torrenteras están

en razón inversa de los bosques, como las tinieblas están en oposición con el sol; son incompatibles : se descuaja el monte, y al punto se abren torrentes por doquiera, y por su cauce se precipita la tierra vegetal, y los ríos se hinchan, inundan y devastan campiñas, matan hombres y animales; repuéblanse los montes, y las torrenteras desaparecen como por encanto, y las antiguas fuentes, nuevamente surtidas, vuelven a manar. A menos árboles, más torrentes; a más torrentes, menos manantiales : esta es la cadena. Como el potentado consume en un día de orgía lo que pudiera ser el patrimonio y el sustento de cien pobres en un año, así el pródigo torrente lleva en una hora al cauce desbordado de los ríos el turbio caudal que estaba destinado a destilar por las hendiduras de las rocas y las raíces de los arbustos y de los árboles, en la escondida urna que nutría en lo más ardiente del estío las fuentes y los ríos, y daba impulso a las fábricas, salud a las poblaciones, vida a los cultivos. El caudal de los manantiales y, por consiguiente, el número de ellos, es doble en los terrenos poblados que en los desarbolados : primero, porque del agua llovida se infiltra en aquéllos mucha mayor cantidad que en éstos; y segundo, porque el derretimiento de las nieves se verifica más lentamente en los montes que en los yermos y páramos, y por lo mismo, se infiltra en ellos una cantidad mayor del agua producto de la fusión. Bosch cita multitud de fuentes que se han secado en los valles de Montesa y Aguasvivas, a causa de haber sido desarbolados los montes de donde brotaban; Boussingault y Ruiz Amado refieren hechos de desaparición y reaparición sucesiva de unos mismos manantiales por consecuencia de descuajes y de repoblación de unos mismos montes, el primero en la isla de la Ascensión, el segundo en la cuenca del Francolí; y yo podría citar análogos y numerosos ejemplos en el vallecillo de Secastilla y Volturina, en el Alto-Aragón. Ahora, menguando o agotándose el caudal de los manan-

tiales, no se alimentan los regatos, éstos no pueden pagar su acostumbrado tributo a los arroyos, con nada pueden contribuir los arroyos a mantener el curso de los ríos; y por este camino, los ríos degeneran en riachuelos, los riachuelos en torrentes, los torrentes en regatos y arroyos ramblizos, éstos en sósares, y en torrenteras, y en cauces eternamente secos : toda esta escala ha ido recorriendo, en su rápido declinar, el Xanthus, en Grecia, desde río navegable que fué, a cauce seco que es hoy. La población va descendiendo poco a poco, desde el agua clara corriente, a la estadiza y atarquinada, y cuando el aljibe y la charca se agotan, los carros tienen que atravesar leguas y leguas de un suelo caldeado en busca de ese licor de la vida, más precioso para ellos que el pan; del Gállego tiene que proveerse algunas veces la rica villa de Almudébar, situada a 20 kilómetros de aquel río; y hay poblaciones en la provincia de Huesca que tienen que ir más lejos a adquirir el agua para todos los usos demésticos; en otros lugares, como Tardienta, se ha reunido el consejo para distribuir el agua del aljibe municipal, situado a hora y media, y no han logrado salir a cántaro por familia. Parecen plazas bloqueadas, y es que los montes devastados toman represalias nunca más legítimas. ¡Hablad aquí de progresos agrícolas y de población rural! La población rural supone a la fuente, como la fuente al árbol. ¡Hablad aquí también de industria! Menguando el número o el caudal de los manantiales, degeneran en áridos secanos muchos huertos que se fertilizaban con sus aguas; y muchas fábricas tienen que desmontar y trasladar su maquinaria, privadas del motor hidráulico que les daba el impulso: tal les ha sucedido a los bocartes de Marmato, a algunos molinos de Bocairente, a algunas fábricas de La Riba, desde que fueron despojados de sus pomposas selvas los montes de San Jorge, en Italia, de Mariola y Poblet en España.

(De *El Arbolado y la Patria*, p. 2, per Joaquim Costa.)

(7) La lluvia caída en laderas desnudas no encuentra obstáculos a su paso ni a su acumulación, y se precipita con ímpetu en las vaguadas, para reunirse a veces en enorme ola en el cauce principal. A su paso desde la cumbre va formando hilos de agua, que rápidamente se unen a los inmediatos, enturbiándose por la tierra que arrastran. Engruesan sucesivamente aumentando su velocidad y transportan arenas y piedras, formando luego el terrible torrente, que lleva peñascos flotando en una pasta terrosa llamada lava, compuesta en ocasiones de materiales térreos, que pesan más que la cantidad de agua que los arrastra, y con tal ímpetu desciende a veces, que el aire que empuja basta para transportar a distancia piedras y aun hombres.

Al salir del canal de desagüe produce depósitos en el cono de deyección, cubre de arena y grava los terrenos de riego, y da al río, en vez de agua, denso barro, que en parte llega al mar. ¡La flor del suelo de la patria que se pierde! ¡Emigración del terruño, sin retorno, a no ser cuando las arenas así transportadas son devueltas por el oleaje para formar las estériles invasoras olas de las dunas!

En laderas cubiertas de arbolado, las copas de los árboles reciben el choque de la lluvia y del granizo, la capa de hojas secas y mantillo puede absorber de 200 a 400 metros cúbicos de agua por hectárea, es decir, la que proporciona una lluvia de 2 a 4 centímetros de altura, por la permeabilidad del suelo del monte, éste retiene cantidades considerables, y otras porciones van descendiendo a las capas más profundas, y así se substraen a la avenida grandes cantidades de agua. Desciende, por tanto, mucha menos al llano, y la que baja lo hace con lentitud, pues a cada paso está detenida por el suelo forestal, que obra como una esponja, y en general, ni aun marcha por su superficie, sino a través de los canales que se forman en la hojarasca y el mantillo. Así, no sólo descende menos cantidad

de agua, sino también tarda bastante más tiempo en su camino; y no ya horas, lo que sería suficiente para impedir la acumulación de los máximos de los diversos afluentes, causa principal de las inundaciones, sino días y aun meses.

(De *Hojas Forestales*, p. 31, per Ricard Codorniu.)

(8) *Influencia en la humedad atmosférica.* — Siendo generalmente más fresco el aire del monte que el de los suelos desnudos, resulta mayor la humedad relativa, y es hecho comprobado por la observación directa. Especialmente en los de coníferas se hace sensible el aumento de humedad y también la disminución de temperatura hasta considerable elevación.

La acción de esa humedad es palpable en los claros y calveros del monte, cuya repoblación, por esta causa, resulta mucho más fácil que en los terrenos desnudos, ya que la humedad del aire tiene tanta influencia como la del suelo en la vida de las plantas, y así vemos que las hojas de muchos árboles, como las de los castaños de Indias, se desecan en Madrid en el rigor del estío, aun en terreno con frecuencia regado, debido a que el aire las abrasa.

Uno o dos grados higrométricos de más o de menos hacen posible o imposible la vida de una especie. De aquí la gran importancia del aumento de humedad que el monte proporciona y que varía de 7 a 12 por 100. ¡Este efecto de la repoblación forestal permite la gradual conquista del desierto para el hombre por medio del arbolado!

(De *Hojas Forestales*, p. 35, per Ricard Codorniu.)

(9) L'extracció d'aigua de sota terra i evaporació per les fulles és tan extraordinària, que calcula D. Ricard Codorniu que un bosc d'alzines evapora per any 2,600 m.³ per hectàrea, que és equivalent a una pluja de 26 centímetres d'altura.

No em semblen estranys aquests nombres, perquè recordo que fa dos anys que D. Cristòfol Mestre, Director de l'Enològica de Vilafranca, feia proves sobre l'evaporació dels pàmpols de cep, els vapors dels quals recollia en globus de vidre i després en una ampolleta. Els seus assaigs em semblaren ben concloents i en resultava que a cada cep li tocava evaporar una 500 litres d'aigua per any. — M. R.

(10) L'Espagne (en 1883) achète ses bois à l'étranger et ceux-ci entrent dans le pays principalement par la voie de mer. Ils proviennent d'Amérique, de Portugal, de France, de Finlande, de Suède, de Norvège et de Hongrie. Le prix du fret de 1 mètre cube de bois équarri, des Etats-Unis à Cadix, est de 25 fr. environ, tandis qu'il n'est que de 13 à 15 fr. pour les bois de construction provenant des Etats du Nord de l'Europe (Suède, Finlande et Russie). Les transports sont si chers à l'intérieur du pays et la pénurie des gros bois de chêne est tellement grande, que le mètre cube de cette dernière essence, destiné à la confection des voitures de chemins de fer, vaut 250 fr. environ.

La pénurie des bois, dans ce pays, ou plutôt la difficulté de leurs transports, par l'absence de voies carrossables, peut éveiller chez les spéculateurs forestiers l'idée d'approvisionner l'Espagne.

La spéculation peut encore s'exercer utilement à d'autres points de vue sur ce sol si riche de l'Espagne, sous ce beau climat qui développe les sucs der arbres.

Avis à ceux qui consentiraient à s'expatrier pour acquérir une fortune que le hasard de la naissance leur a refusée!

(De *Le Vade-mecum du Forestier*, p. 26, per Francesc Caquet, Inspector-adjunt de boscos.)

(11) Los árboles son la tradición, el elemento conservador, los cereales y viñas, la reforma, el elemento progresivo. Ahora bien; tradición y progreso son factores esenciales de todo presente, si no ha de estancarse en la muerte ni precipitarse en la ruina. Ni demasiado, ni demasiado poco : estos dos extremos en el arbolado engendraron las eternas fiebres de las Lagunas Pontinas y las de la isla de Java. Cohibir el progreso es fomentar la muerte o incubar los gérmenes de la revolución; destruir la tradición, es suprimir el áncora que modera los impulsos motores en la máquina universal, o dar alas a la reacción. Y en plena reacción estamos en materia de árboles, lo mismo que en materia de libertades; nuestro pueblo no ha sabido conservar éstas, y ha ayudado a destruir aquéllas; y no urge menos restaurar los unos que las otras... Ha sido preciso retroceder. Y no hay otro camino que éste : para los árboles no hay *sucedáneos* como para el café; en el ejercicio de las funciones que desempeñan en el mundo, sólo pueden substituirse y heredarse ellos mismos. El trigo ha ido trepando por las laderas de los montes, invasor y absorbente como lo son todas las democracias; retroceded, retroceded aprisa, revolucionarios mal aconsejados, en busca del elemento moderador, y vaya desalojando de nuevo el arbolado al trigo, de esas regiones usurpadas, y restaurando el curso regular de los meteoros, que las talas y los descuajos han envuelto en la confusión y el desorden.

(De *El Arbolado y la Patria*, p. 10, per Joaquim Costa.)

(12) Mais dira-t-on, un propriétaire se soucie peu de placer des sommes à intérêts composés, même à un taux fort élevé, pour n'en recueillir le bénéfice qu'après un grand nombre d'années, et peut-être pour laisser à ses héritiers ce bénéfice, né de ses privations.

La réponse est facile.

Quel est le bon père de famille qui n'économise chaque

année une partie de ses revenus, en rapport avec sa fortune, pour doter plus tard ses enfants et augmenter leur patrimoine?

Au lieu de placer dans des spéculations aventureuses les sommes péniblement acquises, ne vaudrait-il pas mieux entreprendre cette spéculation au grand jour, foncièrement vraie et profitable à la fois au bien-être général et à l'accroissement de la fortune particulière? La spéculation du boisement profite surtout aux générations suivantes qui, dès lors, contractent avec celles qui les précèdent une dette de reconnaissance, gage d'union plus étroite encore entre les ancêtres et leurs descendants.

Sous cette forme, l'épargne est plus fructueuse et plus morale; elle se lie plus étroitement à l'idée de famille; elle est particulièrement profitable à l'intérêt général, et c'est pourquoi nous lui accordons toutes nos préférences.

Aux spéculateurs qui craindraient de ne pas exécuter le boisement dans les meilleures conditions possibles, nous proposerons l'achat de forêts mal aménagées et sur lesquelles les propriétaires se livrent à des coupes abusives.

Un exemple suffira pour fixer le lecteur.

En Morvan, un bois-taillis de 300 hectares a été vendu récemment pour la somme de 100,000 fr., tous frais payés.

L/hectare a donc coûté 333 fr.

Ce taillis était composé de chênes et hêtres mélangés; les bois blancs y abondaient ainsi que les vides. La coupe la plus âgée avait quinze ans et l'âge moyen de ce bois, sur la superficie totale, était de huit ans environ. Le taillis est bon dans son ensemble et des mains habiles en tireraient aisément dix mille francs de rente; soit un placement de 10 %.

Chaque année le propriétaire coupera dix hectares

seulement en adoptant la révolution de 30 ans. Les premières années, le revenu ne dépassera guère 3,000 francs; soit encore un placement du capital d'achat au taux de 3 % (taux de placement moyen en biens ruraux).

Mais ce revenu s'élèvera progressivement et les 10 hectares de bois coupés à l'âge de trente ans, vaudront plus de mille francs l'hectare.

Une telle forêt, bien aménagée et intelligemment conduite, peut, en moins d'une demi-révolution, donner le revenu annoncé de 10,000 francs.

Il est facile d'acheter des bois dans de pareilles conditions; les occasions de ce genre sont fréquentes, et l'ignorance des questions forestières, la cupidité de l'homme et le désir des jouissances rapides et mal raisonnées y pourvoieront longtemps encore toujours.

(De *Le Vade-mecum du Forestier*, p. 19, per Francesc Caquet, Inspector-adjunt de boscos.)

(13) Écoutons ce que disait l'économiste Blanqui en 1843, au retour d'un voyage dans cette région déboisée. « Cette année, il m'est arrivé de ne plus rencontrer un seul être vivant dans des localités où, il y a trente ans, je me rappelle avoir reçu une agréable hospitalité... Le mal (le déboisement) a pris de telles proportions, que les propriétaires ont été forcés de réduire de moitié ou des trois quarts leur bétail, pour obvier à la pénurie des éléments les plus indispensables à l'entretien des animaux. La pauvreté s'est accrue avec les progrès du déboisement. »

L'homme, en général, et le montagnard plus que tout autre, reste attaché à son hameau par des liens du cœur que rien ne saurait rompre, et, s'il le délaisse, c'est que l'existence y est désormais impossible. C'est hélas, ce qui arriva dans les Alpes!

Nous avons vu, en parcourant la France, que les régions les plus riches étaient les plus boisées, non que

nous voulions affirmer que la forêt est dans tous les cas la propriété la plus productive, mais seulement qu'elle est en quelque sorte le thermomètre de la richesse du pays.

Méditons donc, en espérant qu'ils ne se réaliseront pas ces mots d'un grand homme qui aime son pays: «La France périra faute de bois!» (Colbert.)

(De *Le Vade-mecum du Forestier*, p. 109, per Francisc Caquet.)

(14) El «Monte calvo», de la villa de Chaumont (Francia), debía este nombre al estado de su suelo, completamente desnudo. Un alcalde previsor, con ayuda de los forestales, empezó en él las plantaciones hace setenta años, plantaciones que hoy regocijan la vista y llenan con sus productos la Caja municipal. En los últimos diez años ha producido este monte 134,610 francos, quedando aún rodales sin cortar.

Las Memorias presentadas al Consejo general del Loira asignan la producción de 3,000 francos por hectárea a los productos realizados al cabo de sesenta años, respecto de una plantación que costó 150 francos por hectárea.

En los Pirineos, un particular dueño de laderas incultas, cuyo valor era de 20,000 francos, gastó 10,000 en repoblarlas, y cuarenta y cinco años después dejaba a sus herederos un monte cuyas existencias fueron estimadas en 270,000 francos.

En Luxemburgo, terrenos pantanosos que valían a razón de 50 francos por hectárea, y que para sanearlos fueron plantados de abetos y pinos en 1845, cuentan hoy una existencia por hectárea en maderas de las referidas especies, de 590 m.³

Todos estos datos son de M. Jacquot, Ingeniero de aguas y montes, en Chaumont.

M. Henry, profesor de la Escuela forestal de Nancy, cita ventas de maderas de abeto en rodales de Hifre,

cerca de Bastaque (Ardenas), de cabida de 1 hectárea 80 centiáreas, que fueron plantados hace cincuenta y cuatro años. La última clara valió 3,500 francos y la corta final fué vendida en 18,300 francos. Esto representa un total de francos 21,800, creado en poco más de medio siglo.

En el Boletín de la Sociedad central de Bélgica se dió cuenta de una venta hecha por el municipio de Bouillon el 24 de septiembre de 1907. En ella se indicaba que los abetos plantados hacía cuarenta y dos años, en una superficie de 3 hectáreas 79 centiáreas, fueron vendidos en 18,370 francos. Un lote de 81 áreas, valió 7,900 francos.

Sinard, alcalde de Martignat (Ain), departamento francés, da cuenta con todo detalle a la *Revue forestière de France* de un monte en el que la posibilidad anual, desde 1864 a 1879, fué de 673 metros.³ A consecuencia de trabajos selvícolas, de repoblación, de apertura de caminos y otras mejoras, la posibilidad aumentó y se mantuvo, desde 1879 a 1905, a 1,232 m.³, y la de 1905, después de una revisión, se ha elevado a 1,999 m.³

Huffel, en su obra *Economie forestière*, dice, respecto a las repoblaciones de las dunas de Gascuña, lo siguiente: «Empezados estos trabajos en 1817 por Bremontier y la Administración de puentes y calzadas, y continuados ha poco por la Administración forestal, se extendió la repoblación a 79,000 hectáreas. Costaron los trabajos 13 millones de francos, comprendidos en ellos gastos preparatorios necesarios, tales como fijación de la duna litoral, caminos, casas forestales, calles, guardafuegos, etc., saliendo a 164'56 francos la hectárea. Desde 1861 a 1865 se vendieron 17,127 hectáreas en 13.726,315 francos, o sea, un precio medio por hectárea de 801'44 francos. Como se ve, el importe de estas ventas sobrepuja en mucho al gasto hecho, quedando, además, dueño el Estado de 51,432 hectáreas de monte pinar, que representan, a bajo precio, o sea, a razón

de 1,000 francos la hectárea, un valor de más de 50 millones de francos.

El mismo forestal ha publicado en la *Revue des Eaux et Forêts* los siguientes datos referentes a los montes de Baviera. La renta total de las 2.616,854 hectáreas que ocupan, de cuya superficie las cuatro quintas partes está poblada de monte alto y el resto dedicado a monte bajo, fué para el año 1899 a 1900, de 9.695.000 m.³, que representan un valor de 130 millones de francos, o bien, una producción por hectárea de 3'70 m.³ cuyo valor es de 50 francos.

Los montes del Reino de Sajonia, cuya cabida forestal es de 171,958 hectáreas, produjeron en 1905 una renta líquida de marcos 9.274,204, o sea un producto por hectárea de 53'93 pesetas.

(De la *Repoblación Forestal*, p. 115, per Joan Angel de Madariaga.)

(15) Antes de pasar adelante convendremos en que, en materia de repoblaciones oficiales, se hace muy poco en España. No es precisamente que falte donde, que hay varios millones de hectáreas desprovistas de vegetación, yermas. Y lo peor es que lo que se hace resulta carísimo. Es vicio general de la Administración española — no especial — la superabundancia del personal, que es la causa de ello.

Pues bien, pensando en el problema de nuestra restauración forestal, que es una obra nacional por su extensión y transcendencia, observaremos que se ha prescindido hasta ahora, para su solución, de una fuerza poderosísima, factor imprescindible en todas las obras públicas importantes.

Se trata de una palanca económica fundamental, del elemento más progresivo que en empresas materiales disponen los pueblos. Sobre todo los de Administración floja.

Sin su intervención no hubieran podido trazarse los

ferrocarriles, ni abierto los túneles, ni explanado las carreteras; en una palabra, no hubieran podido ejecutarse ninguna de las grandes obras que al interés público afectan y que los Estados realizan.

No se crea que hablamos de la dinamita, sino de algo más poderoso todavía; se trata del interés privado, del noble deseo del lucro, de la *contrata*, en una palabra. ¿Por qué se ha prescindido de este egoísmo, fuerte y fecundo?

Si las repoblaciones se hicieran por contrata, resultarían ciertamente más económicas que hechas por el Estado; acudirían capitales y energías humanas a solucionar el problema y éste podría alcanzar un desarrollo intenso e integral, casi inconcebible en nuestra mezquina acción de hoy día.

Un solo hombre que al servicio de un trabajo particular, reproductivo, aplica naturalmente todas sus facultades, vale y puede más que varios otros que se mueven a impulsos casi desinteresados, mecánicos, sin estímulo personal alguno, en medio de las trabas y somnolencias administrativas.

Es decir, un solo Ingeniero, uno de nuestros jóvenes que se hallan en espectación de destino, como técnico de una agrupación financiera de alguna importancia puede repoblar al año más hectáreas y más baratas que todos los Ingenieros juntos que hoy componen una división.

(De *España Forestal* [maig de 1916], per Pérez Urruti, Enginyer de monts.)

(16) Hasta aquí ha sido axiomático que los montes altos no pueden conservarse en manos de particulares. No ofrece duda que la índole del capital forestal y las condiciones de transmisiones y herencias son grave obstáculo para ello, unido a la facilidad de realizar en tiempo dado, con o sin oportunidad, las existencias de un monte.

Pero hasta ahora ¿se ha dado movilidad al capital

forestal?, ¿se han hecho cotizables sus valores?, ¿se ha legislado para que se formen Asociaciones forestales?, ¿se han admitido estos valores en las Cajas de ahorros, de depósitos, Compañías de seguros y otras semejantes?, ¿se ha establecido en España que los montes deben estar exentos de otros gravámenes que el que corresponde única y exclusivamente al suelo, dejando para su día establecer sobre sus rentas una contribución a los productos maderables en el momento de la corta, o sobre el importe de las ventas de éstos?

(De la *Repoblación Forestal*, p. 113, per Joan Angel de Madariaga.)

(17) Encara que sigui més aviat digressió que nota o document, com que ja me n'he permeses d'altres en aquestes notes, poso aquí un fragment del gran crític anglès John Ruskin, traduït per Cebrià Montoliu.

Inspira amor a l'arbre i fa sentir com la humil fulla produeix els magnífics i eternals monuments.

Diu així:

«*Monuments de fulla. La lliçó de les plantes.* — Les coincidències entre una bella arquitectura i la construcció dels arbres no poden sinó frapar la pensa del lector. Com a resultat final d'un any de treball vegetatiu, tenim en un sol branquilló una brodada torra, variant en cada punt de la seva altura, o bé una brodada espira de factura en cert modo anàloga a la brodada espira de Dijon o a la brodada font d'Ulm, o a les brodades agulles de Verona. Decorada en sa ascensió amb viventa escultura, cisellada sempre amb més profusió, s'eleva en una sòlida empenta de la base fins al minaret, preparada, quan la primavera arriba, a llançar entorn de sa cresta, alhora, la radiació de fresca joventut i la promesa de restauració després que la joventut és passada. Una meravellosa creació, o millor, quasi diríem una meravellosa criatura plena de presciència en la seva infància, augurant, fins en la primera joia

de la seva eclosió a la llum del sol, l'hora de la força minvant i de la fulla que cau, i guardant sota l'ombra de sos fidels escuts el botó que ha de portar la seva esperança a través de la son desemparada de l'hivern.

«Els homes volen sovint obtenir grans resultats amb esforç violent i sense preparació; però és sols amb ordre harmoniós i previsor, «com la terra desclou els seus botons», que la justícia i la glòria poden brostar entre les nacions.

«Trobem que la bellesa d'aquestes construccions de les fulles consisteix, des del primer pas fins a l'últim, en l'expressió de la llur perfeta germanor; i en que un sol propòsit les uneix baix les variades circumstàncies de misèria, de prova i de plaer. Sense la germanor, cap bellesa; sense el ferm propòsit, cap bellesa; sense aflicció i mort, cap bellesa; sense goig individual, llibertat i capritx, en tant que això pugui avenir-se amb el bé universal, cap bellesa.

«La gràcia de l'arbre pot així perdre's o morir de diverses maneres. La discòrdia pot matar-la — d'una fulla amb una altra; la desobediència pot matar-la — d'una fulla a la llei imperant; el favor pot matar-la, i la supressió del turment; o bé la servil simetria, i l'absència del plaer. I això persisteix fins al més petit àtom i germen de vida : tan aviat com la vida es manifesta, existeixen aquestes ses quatre condicions : harmonia, obediència, aflicció i gojosa desigualtat; i així fins a la fi. L'auxili, la submissió, el sofriment i la dessemblança, són les fonts de tot bé; la guerra, la desobediència, l'opulència i la igualtat, les fonts de tot mal.

«Una altra i pregona lliçó hem de rebre encara dels constructors de fulla. Cada fulla enllaça la seva obra amb el fruit sencer i acumulat del treball dels seus predecessors. Lllur prèvia construcció l'ha servida durant sa existència, l'ha aixecada vers la llum, li ha donat més lliure balanç a l'embat del vent, i l'ha allunyada del baf malsà de la terra. En morint, ella deixa sa pe-

tita, però ben elaborada fibra, que augmenta, si bé imperceptiblement, amb tot, virtualment, la força total del tronc sobre el qual ella ha viscut, i adapta aquest tronc per a un millor servei a les races de fulles successives.

»Nosaltres, homes, en lo que en diem humilitat, ens comparem sovint amb les fulles; mes cap dret tenim encar per a això fer. Les fulles poden prou desdenyar la comparança. Nosaltres, que sols vivim per a nosaltres i no sabem com usar ni com servir l'obra del temps passat, podem humilment aprendre, — així com de la formiga, previsió, — de la fulla reverència. La força de tot gran poble, com la de tot arbre vivent, depèn de que no esborri, sinó que confirmi i acabi l'obra dels seus predecessors. Girant la vista a la història de les nacions, podem datar el començ de la llur decadència de l'instant en què cessaren d'ésser reverents de cor, i acumulatives de mà i cervell; del moment en què el fruit redundant de l'etat madura amagà en elles la buidor del cor, a on la simplicitat de costums i els nirvis de la tradició eren morts ja fanats. Si els homes haguessin sols guardat les justes lleis i protegit les precioses obres dels llurs pares amb la meitat de l'enginy que ells han aplicat a la variació i a la malvestat, no es trobarien pas ara cercant debades en visions mil·lenials i mecàniques servituds el compliment de la promesa que temps ha els fou feta: «Com els jorns d'un arbre són els jorns del Meu poble, i els Meus elegits fruïran llargamen l'obra de llurs mans, no treballaran pas en va, ni pariran amb turment, perquè ells són la llavor dels beneïts del Senyor, i amb ells la llur nissaga.»

»Aquesta lliçó ens ofereix la vida de la fulla. Una altra encara pot donar-nos la seva mort. Si jamai, a la tardor, la melangia ens corprèn davant l'escampadissa de les fulles marcides, ¿no farem bé d'alçar els ulls amb esperança envers llurs monuments poderosos? ¡Mireu que belles, que llargament prolongades, en arcs i naus,

les avingudes de les valls, les orles de les muntanyes! Magnífiques, eternals; la joia de l'home, el conhort de totes les criatures viventes, la glòria de la terra, i no són més que els monuments d'aquestes pobres fulles que volen desmaiades a la mort. No les deixeu passar, sense comprendre el llur darrer consell i exemple : que també nosaltres, sens cura de monument sobre la tomba, mirem de bastar-lo en el món — monument que faci als homes recordar, no a on moriren, sinó a on visqueren.»

REPOBLACIÓ DE BOSCOS

M
3
371